

Monety kolekcjonerskie

nominał	10 zł
metal	925/1000 Ag
stempel	lustrzany
średnica	32,00 mm
masa	14,14 g
wielkość emisji	14.000 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-00, pod orłem napis: ZŁ 10 ZŁ, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA poprzedzony oraz zakończony pięcioma perełkami. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Półpostać króla Jana II Kazimierza. Po bokach wizerunku daty: 1648, 1668. U dołu półkolem napis: Jan II Kazimierz.

nominał	2 zł
metal	stop CuAl5Zn5Sn1
stempel	zwykły
średnica	27,00 mm
masa	8,15 g
wielkość emisji	450.000 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-00, pod orłem napis: ZŁ 2 ZŁ, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA poprzedzony oraz zakończony sześcioma perełkami. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Popiersie króla Jana II Kazimierza. Z lewej strony półkolem napis: Jan II Kazimierz, z prawej u dołu półkolem daty: 1648-1668.

Na boku napis: NARODOWY BANK POLSKI rozdzielony gwiazdką.

Projektant monet: *Ewa Tyc-Karpińska*

Monety zostały wyprodukowane w Mennicy Państwowej SA w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

Projekt: DECORUM

W dniu 27 września 2000 r. Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monety kolekcjonerskie, przedstawiające króla Jana II Kazimierza, o nominałach:

- 10 zł - wykonaną stemplem lustrzanym w srebrze, przedstawiającą popiersie króla;
- 10 zł - wykonaną stemplem lustrzanym w srebrze, przedstawiającą półpostać króla;
- 2 zł - wykonaną stemplem zwykłym w stopie CuAl5Zn5Sn1, tzw. Golden Nordic, przedstawiającą popiersie króla.

Monety stanowią kontynuację serii „Poczet królów i książąt polskich”, zapoczątkowanej przez Narodowy Bank Polski w 1979 r.

Jan Kazimierz Waza urodził się 22 marca 1609 r. w Krakowie, z matki Konstancji z Habsburgów, arcyksiężniczki austriackiej, drugiej żony Zygmunta III Wazy. Młode lata spędził głównie na wyprawach wojennych. Podczas elekcji w 1632 r. poparł wybór na tron polski starszego brata

przyrodniego, Władysława IV, i złożył mu po koronacji przysięgę wierności. W latach 1632-1634 wziął udział w wojnie smoleńskiej Władysława IV. W czasie wojny 30-letniej zaciągnął się, w 1635 r., do armii austriackiej.

Podczas podróży do Hiszpanii w celu objęcia przyobiecanego stanowiska wicekróla Portugalii został uwięziony we Francji jako sprzymierzeniec Habsburgów. Po dwóch latach, w 1640 r. został uwolniony i udał się do Polski, a następnie w 1643 r. do Włoch, gdzie wstąpił do zakonu jezuitów. W 1645 r. został mianowany kardynałem, lecz po roku nieoczekiwanie wystąpił z zakonu, zrzekłszy się tej godności, i powrócił do Polski. Po śmierci Władysława IV w 1648 r. wysunięty został jako główny kandydat do tronu polskiego, który uzyskał dzięki poparciu stronnictwa kanclerza Jerzego Ossolińskiego, zmierzającego do ugody z Kozakami oraz królowej wdowy Marii Ludwiki Gonzagi, a także dyplomacji austriackiej i papieskiej. Po zrzeczeniu się kandydatury do tronu przez brata Karola Ferdynanda, 20 listopada 1648 r. został ob-

– Poczet królów i książąt polskich –

rany na króla Polski. Koronowany został 17 stycznia 1649 r., a w maju tego roku ożenił się z Marią Ludwiką, uzyskawszy uprzednio dyspensę papieską.

Na okres rządów Jana Kazimierza przypadły liczne wojny: z Kozakami, Tatarami, Węgrami, Rosją i Brandenburgią, a zwłaszcza ze Szwecją, które doprowadziły kraj do ruiny gospodarczej. W momencie objęcia tronu przez Jana Kazimierza trwało wielkie powstanie na Ukrainie. Kozacy, zamieszkujący obszary nad dolnym Dnieprem, żyli z wojny, a część z nich, tzw. Kozacy rejestrowi, wzięta była na żołd Rzeczypospolitej w celu powstrzymania najazdów tatarskich. Jednak konflikty etniczne, religijne i społeczne między polską szlachtą a ludnością ukraińską, a także rozgoryczenie Kozaków związane z odwołaniem zaciągów w 1646 r. doprowadziły do wybuchu powstania. Po objęciu władzy Jan Kazimierz próbował ugodowo zakończyć powstanie ukraińskie. W 1649 r. w Zborowie zawarł ugodę z chanem tatarskim oraz hetmanem Kozaków, Bohdanem Chmielnickim. W dwa lata później po wznowieniu działań wojennych, w największej bitwie XVII-wiecznej Europy pokonał wojska tatarsko-kozackie pod Beresteczkiem, jednak zwycięstwo to nie zostało wykorzystane politycznie i wojskowo. Nie mogąc uzyskać pełnej niezależności, Kozacy zmuszeni byli szukać opieki w Rzeczypospolitej lub w Rosji. Na prośbę starszyny kozackiej zawarto w 1654 r. w Perejasławiu porozumienie, zatwierdzone przez cara Rosji, który wcielił tereny opanowane przez Kozaków do swego państwa. Ugoda perejasławska stała się powodem przekształcenia wewnętrznego dotąd konfliktu kozacko-polskiego w wojnę Rzeczypospolitej z Rosją. Działania wojenne przerwał w 1655 r. najazd szwedzki. Wobec wspólnych obaw o wzrost potęgi Szwecji doszło do zawarcia w 1656 r. rozejmu z Rosją. Po śmierci Bohdana Chmielnickiego jego następcy wybierali między realizacją ugody perejasławskiej z Rosją, przyjęciem zwierzchności tureckiej oraz pojednaniem z Rzeczpospolitą, nie próbując natomiast zorganizować własnego państwa. W 1658 r. w Hadziaczu został podpisany układ, mający zasadniczo zmienić strukturę Rzeczypospolitej, przekształcając ją w federację trzech państw — Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Litewskiego i Księstwa Ruskiego. Księstwo Ruskie miało obejmować trzy województwa ukraińskie. Ugodę zawarli: król, prymas, senat i izba poselska. Doniosłość unii hadziackiej bywa porównywana z doniosłością unii lubelskiej, dającej początek Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zbyt późno jednak uznano, że Rusini powinni stanowić równorzędny członek federacji powstałej w 1569 r. Na wiadomość o podpisaniu unii hadziackiej car wznowił działania wojenne. Rzeczpospolita nie miała dostatecznych sił, aby wesprzeć Kozaków w walce z Moskwą, kolejny hetman Kozaków Jerzy Chmielnicki (syn Bohdana) poddał się pod protekcję Rosji. Gdy doszło do pertraktacji pokojowych i Rosja wystąpiła z roszczeniami terytorialnymi, Sejm zdecydował o kontynuowaniu wojny. Utrwał się podział Ukrainy na część położoną na lewym brzegu Dniepru — opanowaną przez Rosję - i część prawobrzeżną - polską. Latem 1664 r. rozpoczęto kolejne pertraktacje z Rosją. W 1667 r. podpisano w Andruszowie rozejm, na mocy którego Rzeczpospolita rezygnowała z lewobrzeżnej Ukrainy i Smoleńszczyzny.

W początkach XVII w. w Szwecji zaczął kształtować się plan opanowania całego wybrzeża Bałtyku. Szwedzi pragnęli podporządkować sobie Polskę i Litwę lub przynajmniej opanować Pomorze Gdańskie. Jan Kazimierz próbował organizować obronę,

jednak zdrada magnatów (w Wielkopolsce Opalińskiego, oddającego prowincję Szwedom, i na Litwie Radziwiłła, zrywającego unię z Polską w celu połączenia Wielkiego Księstwa ze Szwecją) otworzyła kraj najeźdźcy. Pobity pod Żarnowem, opuszczony przez wojsko, szlachtę i magnatów, z garstką najwierniejszych udał się Jan Kazimierz do Opolą, gdzie 20 listopada 1655 r. wydał uniwersał, wzywający wszystkich Polaków bez różnicy stanu do walki ze Szwedami. Postępowanie Szwedów na zdobytych obszarach szybko zniechęciło do nich społeczeństwo polskie. Zaczęto organizować ruch partyzancki, a wolę walki podniosła skuteczna obrona obleganego klasztoru na Jasnej Górze, dając nową, religijną motywację walce ze Szwedami. W grudniu 1655 r. Jan Kazimierz wyruszył do kraju, kierując walką z najeźdźcą przy pomocy zawiązanej w Tyszowcach konfederacji przeciw Szwedom. Wkrótce skupił wokół siebie prawie wszystkich Polaków znajdujących się dotychczas w obozie Karola Gustawa. Wiosną 1656 r. wrócił do kraju, co ożywiło walki, a złożone przez niego 1 kwietnia 1656 r. w katedrze lwowskiej tzw. śluby lwowskie - obietnica poprawy losu ludu wiejskiego, jeśli Polska odzyska wolność, a król koronę — związały ze sprawą walki o wolność państwa także poddanych. Jan Kazimierz prowadził ożywioną działalność dyplomatyczną; podpisał w 1657 r. konwencję antyszwedzką, zawarł także sojusz obronny z cesarzem oraz przymierze z Danią, szczególnie ważne wobec podpisania 6 grudnia 1656 r. w Radnot na Węgrzech traktatu rozbiorowego ziem polskich przez Szwecję i jej sojuszników: Siedmiogród, Brandenburgię i Kozaczyznę. Po odparciu najazdu Rakoczego — w celu osłabienia Szwecji — Jan Kazimierz zawarł w 1657 r. w Welawie i w Bydgoszczy traktat z elektorem brandenburskim Fryderykiem Wilhelmem, zwalniający elektora z przysięgi lennej i przyznający mu suwerenność w Prusach Książęcych za cenę przymierza przeciw Szwedom. W rezultacie Polska utraciła zwierzchnictwo nad Prusami Książęcymi. Żądania elektora były następstwem polityki wcześniejszych władców Polski: Zygmunta Augusta, Stefana Batorego i Zygmunta III, którzy dla doraźnych celów politycznych, wbrew woli sejmów oraz opinii stanów pruskich, zgadzali się na przejmowanie władzy w Prusach przez członków rodu Hohenzollernów, panujących w Brandenburgii. Walki ze Szwedami doprowadziły do odzyskania większości ziem polskich. W kompromisowym pokoju ze Szwecją, zawartym w 1660 r. w Oliwie, Jan Kazimierz zrzekł się m.in. roszczeń do większej części Inflant, tronu szwedzkiego, zachowując jedynie tytuł króla szwedzkiego. Szwecja natomiast zobowiązała się do przestrzegania wolności handlu na Bałtyku.

Już podczas wojen Jan Kazimierz zmierzał, inspirowany przez żonę, do przeprowadzenia reformy państwa i wzmocnienia władzy królewskiej. Postulował: podejmowanie uchwał sejmowych większością głosów, wprowadzenie stałych podatków (obejmujących również szlachtę) i powszechnego cła (generalnego), utworzenie rady nieustającej jako władzy wykonawczej przy boku króla oraz zmianę sposobu przeprowadzania elekcji na *vivente rege*, czyli wybór następcy za życia dotychczasowego króla. Mimo załamania się planów reformy państwa wskutek działalności opozycji magnackiej i szlacheckiej Jan Kazimierz czynił wysiłki, by przynajmniej przeprowadzić wybór francuskiego księcia d'Enghien na swego następcę. Próby te doprowadziły do wybuchu w 1665 r. rokoszu magnacko-szlacheckiego z Jerzym Lubomirskim na czele, zakończonego klęską króla pod Mątwami,

a następnie pojednaniem z rokoszantami. Zabrakło już wówczas warunków do przeprowadzenia projektowanych reform ustroju. Wojna domowa osłabiła siły państwa i uniemożliwiła wykorzystanie przewagi militarnej na wschodzie; w 1667 r. w Andruszowie zawarto na 13 lat rozejm, w wyniku którego Rzeczpospolita utraciła ziemie zdobyte w 1619 r. (Smoleńsk i całe Zadnieprze), dokonano podziału Ukrainy — lewobrzeżna pozostała przy Rosji, prawobrzeżna przy Polsce. Oddany Rosji na dwa lata Kijów jako rękojmia uregulowania granic już nigdy nie wrócił do Rzeczypospolitej. Nie mogąc zrealizować zamierzonych reform, załamany śmiercią królowej Marii Ludwiki, Jan Kazimierz abdykował 16 września 1668 r. Rok później opuścił Polskę i udał się do Francji, gdzie wspomagany finansowo przez Ludwika XIV przebywał aż do śmierci w 1672 r. Po kilku latach jego zwłoki sprowadzono do Polski i pochowano obok innych monarchów na Wawelu.

Wszystkie monety kolekcjonerskie są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.

nominał	10 zł
metal	925/1000 Ag
stempel	lustrzany
średnica	32,00 mm
masa	14,14 g
wielkość emisji	20.000 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-00, pod orłem napis: ZŁ 10 ZŁ, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA poprzedzony oraz zakończony pięcioma peryfrazami. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Popiersie króla Jana II Kazimierza. Z lewej strony półkolem napis: Jan II Kazimierz 1648-1668.

nominał	100 zł
metal	900/1000 Au
stempel	lustrzany
średnica	21,00 mm
masa	8,0 g
wielkość emisji	2 000 szt.

Awers: Wizerunek orła ustalony dla godła Rzeczypospolitej Polskiej, po bokach orła oznaczenie roku emisji: 20-00, pod orłem napis: ZŁ 100 ZŁ, w otoku napis: RZECZPOSPOLITA POLSKA. Pod lewą łapą orła znak mennicy: $\frac{m}{w}$.

Rewers: Popiersie króla Jana II Kazimierza. Z prawej strony ukośnie napis: Jan II Kazimierz / 1648-1668.

Projektant monety: *Ewa Tyc-Karpińska*

Moneta została wyprodukowana w Mennicy Państwowej SA w Warszawie.

Skład i druk: Drukarnia NBP

Moneta kolekcjonerska

W dniu 27 września 2000 r. Narodowy Bank Polski wprowadza do obiegu monetę kolekcjonerską, przedstawiającą popiersie króla Jana II Kazimierza, o nominale 100 zł — wykonaną stemplem lustrzanym w złocie.

Moneta stanowi kontynuację serii „Poczet królów i książąt polskich”, zapoczątkowanej przez Narodowy Bank Polski w 1979 r.

Jan Kazimierz Waza urodził się 22 marca 1609 r. w Krakowie, z matki Konstancji z Habsburgów, arcyksiężniczki austriackiej, drugiej żony Zygmunta III Wazy. Młode lata spędził głównie na wyprawach wojennych. Podczas elekcji w 1632 r. poparł wybór na tron polski starszego brata przyrodniego, Władysława IV, i złożył mu po koronacji przysięgę wierności. W latach 1632-1634 wziął udział w wojnie smoleńskiej Władysława IV. W czasie wojny 30-letniej zaciągnął się, w 1635 r., do armii austriackiej. Podczas podróży do Hiszpanii w celu objęcia przyobiecane stanowiska wicekróla Portugalii został uwięziony we Francji jako sprzymierzeniec Habsburgów. Po dwóch latach, w 1640 r. został uwolniony i udał się do Polski, a następnie w 1643 r. do Włoch, gdzie wstąpił do zakonu jezuitów. W 1645 r. został mianowany kardynałem, lecz po roku nieoczekiwanie wystąpił

z zakonu, zrzekłszy się tej godności, i powrócił do Polski. Po śmierci Władysława IV w 1648 r. wysunięty został jako główny kandydat do tronu polskiego, który uzyskał dzięki poparciu stronnictwa kanclerza Jerzego Ossolińskiego, zmierzającego do ugody z Kozakami oraz królowej wdowy Marii Ludwiki Gonzagi, a także dyplomacji austriackiej i papieskiej. Po rzeczeniu się kandydatury do tronu przez brata Karola Ferdynanda, 20 listopada 1648 r. został obrany na króla Polski. Koronowany został 17 stycznia 1649 r., a w maju tego roku ożenił się z Marią Ludwiką, uzyskawszy uprzednio dyspensę papieską.

Na okres rządów Jana Kazimierza przypadły liczne wojny: z Kozakami, Tatarami, Węgrami, Rosją i Brandenburgią, a zwłaszcza ze Szwecją, które doprowadziły kraj do ruiny gospodarczej. W momencie objęcia tronu przez Jana Kazimierza trwało wielkie powstanie na Ukrainie. Kozacy, zamieszkujący obszary nad dolnym Dnieprem, żyli z wojny, a część z nich, tzw. Kozacy rejestrowi, wzięta była na żołd Rzeczypospolitej w celu powstrzymania najazdów tatarskich. Jednak konflikty etniczne, religijne i społeczne między polską szlachtą a ludnością ukraińską, a także rozgoryczenie Kozaków związane z odwo-

— Poczet królów i książąt polskich —

łaniem zaciągów w 1646 r. doprowadziły do wybuchu powstania. Po objęciu władzy Jan Kazimierz próbował ugodowo zakończyć powstanie ukraińskie. W 1649 r. w Zborowie zawarł ugodę z chanem tatarskim oraz hetmanem Kozaków, Bohdanem Chmielnickim. W dwa lata później po wznowieniu działań wojennych, w największej bitwie XVII-wiecznej Europy pokonał wojska tatarsko-kozackie pod Beresteczkiem, jednak zwycięstwo to nie zostało wykorzystane politycznie i wojskowo. Nie mogąc uzyskać pełnej niezależności, Kozacy zmuszeni byli szukać opieki w Rzeczypospolitej lub w Rosji. Na prośbę starszyny kozackiej zawarto w 1654 r. w Perejasławiu porozumienie, zatwierdzone przez cara Rosji, który wcielił tereny opanowane przez Kozaków do swego państwa. Ugoda perejasławska stała się powodem przekształcenia wewnętrznego dotąd konfliktu kozacko-polskiego w wojnę Rzeczypospolitej z Rosją. Działania wojenne przerwał w 1655 r. najazd szwedzki. Wobec wspólnych obaw o wzrost potęgi Szwecji doszło do zawarcia w 1656 r. rozejmu z Rosją. Po śmierci Bohdana Chmielnickiego jego następcy wybierali między realizacją ugody perejasławskiej z Rosją, przyjęciem zwierzchności tureckiej oraz pojednaniem z Rzeczpospolitą, nie próbując natomiast zorganizować własnego państwa. W 1658 r. w Hadziaczu został podpisany układ, mający zasadniczo zmienić strukturę Rzeczypospolitej, przekształcając ją w federację trzech państw - Królestwa Polskiego, Wielkiego Księstwa Litewskiego i Księstwa Ruskiego. Księstwo Ruskie miało obejmować trzy województwa ukraińskie. Ugodę zawarli: król, prymas, senat i izba poselska. Doniosłość unii hadziackiej bywa porównywana z doniosłością unii lubelskiej, dającej początek Rzeczypospolitej Obojga Narodów. Zbyt późno jednak uznano, że Rusini powinni stanowić równorzędny człon federacji powstałej w 1569 r. Na wiadomość o podpisaniu unii hadziackiej car wznowił działania wojenne. Rzeczpospolita nie miała dostatecznych sił, aby wesprzeć Kozaków w walce z Moskwą, kolejny hetman Kozaków Jerzy Chmielnicki (syn Bohdana) poddał się pod protekcję Rosji. Gdy doszło do pertraktacji pokojowych i Rosja wystąpiła z roszczeniami terytorialnymi, Sejm zdecydował o kontynuowaniu wojny. Utrwał się podział Ukrainy na część położoną na lewym brzegu Dniepru — opanowaną przez Rosję — i część prawobrzeżną — polską. Latem 1664 r. rozpoczęto kolejne pertraktacje z Rosją. W 1667 r. podpisano w Andruszowie rozejm, na mocy którego Rzeczpospolita rezygnowała z lewobrzeżnej Ukrainy i Smoleńszczyzny.

W początkach XVII w. w Szwecji zaczął kształtować się plan opanowania całego wybrzeża Bałtyku. Szwedzi pragnęli podporządkować sobie Polskę i Litwę lub przynajmniej opanować Pomorze Gdańskie. Jan Kazimierz próbował organizować obronę, jednak zdrada magnatów (w Wielkopolsce Opalińskiego, oddającego prowincję Szwedom, i na Litwie Radziwiłła, zrywającego unię z Polską w celu połączenia Wielkiego Księstwa ze Szwecją) otworzyła kraj najeźdźcy. Pobity pod Żarnowem, opuszczony przez wojsko, szlachtę i magnatów, z garstką najwierniejszych udał się Jan Kazimierz do Opolą, gdzie 20 listopada 1655 r. wydał uniwersał, wzywający wszystkich Polaków bez różnicy stanu do walki ze Szwedami. Postępowanie Szwedów na zdobytych obszarach szybko zniechęciło do nich społeczeństwo polskie. Zaczęto organizować ruch partyzancki, a wolę walki podniosła skuteczna obrona obleganego klasztoru na Jasnej Górze, dając nową, religijną motywację walce ze Szwedami. W grudniu 1655 r. Jan Kazimierz wyruszył do kraju, kierując walką z najeźdźcą przy pomocy zawiązanej w Tyszowcach konfederacji przeciw Szwedom. Wkrótce skupił wokół siebie prawie wszystkich Polaków znajdujących się dotychczas w obozie Karola Gustawa. Wiosną

1656 r. wrócił do kraju, co ożywiło walki, a złożone przez niego 1 kwietnia 1656 r. w katedrze lwowskiej tzw. śluby lwowskie - obietnica poprawy losu ludu wiejskiego, jeśli Polska odzyska wolność, a król koronę — związały ze sprawą walki o wolność państwa także poddanych. Jan Kazimierz prowadził ożywioną działalność dyplomatyczną; podpisał w 1657 r. konwencję antyszwedzką, zawarł także sojusz obronny z cesarzem oraz przymierze z Danią, szczególnie ważne wobec podpisania 6 grudnia 1656 r. w Radnot na Węgrzech traktatu rozbiorowego ziem polskich przez Szwecję i jej sojuszników: Siedmiogród, Brandenburgię i Kozaczyznę. Po odparciu najazdu Rakoczego - w celu osłabienia Szwecji — Jan Kazimierz zawarł w 1657 r. w Welawie i w Bydgoszczy traktat z elektorem brandenburskim Fryderykiem Wilhelmem, zwalniający elektora z przysięgi lennej i przyznający mu suwerenność w Prusach Książęcych za cenę przymierza przeciw Szwedom. W rezultacie Polska utraciła zwierzchnictwo nad Prusami Książęcymi. Żądania elektora były następstwem polityki wcześniejszych władców Polski: Zygmunta Augusta, Stefana Batorego i Zygmunta III, którzy dla doraźnych celów politycznych, wbrew woli sejmów oraz opinii stanów pruskich, zgadzali się na przejmowanie władzy w Prusach przez członków rodu Hohenzollernów, panujących w Brandenburgii. Walki ze Szwedami doprowadziły do odzyskania większości ziem polskich. W kompromisowym pokoju ze Szwecją, zawartym w 1660 r. w Oliwie, Jan Kazimierz zrzekł się m.in. roszczeń do większej części Inflant, tronu szwedzkiego, zachowując jedynie tytuł króla szwedzkiego. Szwecja natomiast zobowiązała się do przestrzegania wolności handlu na Bałtyku. Już podczas wojen Jan Kazimierz zmierzał, inspirowany przez żonę, do przeprowadzenia reformy państwa i wzmocnienia władzy królewskiej. Postulował: podejmowanie uchwał sejmowych większością głosów, wprowadzenie stałych podatków (obejmujących również szlachtę) i powszechnego cła (generalnego), utworzenie rady nieustającej jako władzy wykonawczej przy boku króla oraz zmianę sposobu przeprowadzania elekcji na *vivente rege*, czyli wybór następcy za życia dotychczasowego króla. Mimo załamania się planów reformy państwa wskutek działalności opozycji magnackiej i szlacheckiej Jan Kazimierz czynił wysiłki, by przynajmniej przeprowadzić wybór francuskiego księcia d'Enghien na swego następcę. Próby te doprowadziły do wybuchu w 1665 r. rokoszu magnacko - szlacheckiego z Jerzym Lubomirskim na czele, zakończonego klęską króla pod Mątwami, a następnie pojednaniem z rokoszami. Zabrakło już wówczas warunków do przeprowadzenia projektowanych reform ustroju. Wojna domowa osłabiła siły państwa i uniemożliwiła wykorzystanie przewagi militarnej na wschodzie; w 1667 r. w Andruszowie zawarto na 13 lat rozejm, w wyniku którego Rzeczpospolita utraciła ziemie zdobyte w 1619 r. (Smoleńsk i całe Zadnieprze), dokonano podziału Ukrainy — lewobrzeżna pozostała przy Rosji, prawobrzeżna przy Polsce. Oddany Rosji na dwa lata Kijów jako rękojmia uregulowania granic już nigdy nie wrócił do Rzeczypospolitej. Nie mogąc zrealizować zamierzonych reform, załamany śmiercią królowej Marii Ludwiki, Jan Kazimierz abdykował 16 września 1668 r. Rok później opuścił Polskę i udał się do Francji, gdzie wspomagany finansowo przez Ludwika XIV przebywał aż do śmierci w 1672 r. Po kilku latach jego zwłoki sprowadzono do Polski i pochowano obok innych monarchów na Wawelu.

Wszystkie monety kolekcjonerskie są prawnym środkiem płatniczym w Polsce.